



Rapport från tillsyn av Ersta Fristad

Datum för tillsyn 20091214

Närvarande från Resursteamet barn och ungdom: Linda Kilter och Eva Lindström

Närvarande från verksamheten, namn och befattning: Siw Johansson

En boende och hennes son har intervjuats.

Gällande tillstånd

Ersta Fristad har tillstånd för att ta emot fem kvinnor och tio barn i ett skyddat stödboende.

Verksamhet och behandlingsinnehåll

Ersta Fristad är ett akut krisboende för kvinnor som utsatts för våld eller hot om våld av sina partners. Kvinnorna kommer oftast till boendet i en akut situation med hjälp av polis eller socialjour. Det finns plats för fem kvinnor med eller utan barn. Varje familj/kvinna har ett eget rum och det finns tillgång till gym, bastu, dator, TV/DVD mm. Det finns också en verkstad där kvinnorna kan arbeta med hantverk och pyssla med barnen. Huset där boendet är inrymt har en trädgård och har nära till natur och vatten. Kvinnorna delar kök och sällskapsutrymmen och maten lagas och äts tillsammans.

Varje kvinna har två kontaktpersoner och för barnen etableras kontakt med verksamhetens socialpedagog som har särskild utbildning i att arbeta med barn som varit med om svåra upplevelser. Cirka 30- 40 kvinnor tas emot per år och genomsnittstiden för boendet är tre veckor, men varierar från ett dygn till de maximala tre månaderna. En stor del av de inskrivna kommer från andra länder.

Förutom det skyddade boendet har verksamheten fyra träningslägenheter för kvinnor som inte längre behöver så omfattande skydd.

Ersta Fristad kan också erbjuda kvinnor samtalsgrupper efter det att kvinnan flyttat ut. Barngrupper (för olika åldrar) finns på samma sätt och man planerar att inrätta mansgrupper för män (dock inte män till kvinnor som bor i verksamheten).

Kvinnorna erbjuds skyddat boende och stöd under sin vistelse på Ersta Fristad. Stödet utgörs av stöd i myndighetskontakter, stöd i föräldrarollen och kvinnorna får också hjälp att hantera praktiska frågor. Alla barn får möjlighet att samtala om sina upplevelser med en socialpedagog.

Personal

Tillsynen har i denna del omfattat föreståndare och övrig personals utbildning, tillgång till kompetensutveckling och handledning. Vidare har personalbemanning och personalomsättning efterfrågats. Mångfalds- och jämställdhetsplan har efterfrågats, liksom rutiner kring nyrekrytering och nyanställning.

Ersta Fristad har 6,5 heltidsbefattningar och anställer bara kvinnlig personal. I gruppverksamheten för barn är en av terapeuterna man. Föreståndaren har arbetat i verksamheten i 16 år. Hon är förskolelärare och arbetar 80% , kontorstid i verksamheten. Biträdande föreståndare är mentalskötare och har arbetat i 12 år. Hon arbetar 100% i verksamheten, också hon på kontorstid. En socialpedagog som i huvudsak ansvarar för barnsamtalen arbetar 50%, dagtid. Fyra behandlingsassistenter som arbetar på schema 100% är socionomer. En behandlingsassistent arbetar 50% är socionom.

Kvällar, nätter och helger är en personal i tjänst. Chef och personal på Ersta Diakonis verksamhet för flickor- Marsta gård har bakjour om något skulle inträffa.

Personalen har handledning varannan vecka av utifrån kommande handledare. Hela personalgruppen samlas tre av fyra tisdagar för konferenser, handledning och arbetsplatsträffar.

Föreståndaren har arbetsledarhandledning varannan vecka.

Nya vikarier rekryteras främst från Ersta- Sköndals socionomprogram. Vid nyanställningar, även timanställda och volontärer, begärs utdrag ur belastnings- och brottsregister. Från och med 2010 kommer denna kontroll göras en gång per år. Nyanställningar görs nästan uteslutande av personer som prövats i verksamheten som praktikanter eller volontärer. Av de kvinnor som nu arbetar i verksamheten har ingen invandrarbakgrund.

Ersta Fristad har kompetensutvecklingsplaner såväl på verksamhetsnivå som på individnivå. Alla ska ha utbildning i Trappan- modellen för samtal med barn som bevittnat våld i familjen. All personal ska under nästkommande vår gå en utbildning i MI- motiverande samtal.

Ersta Fristad har länge haft volontärer i verksamheten. Under senare år har en SFI-lärare hjälpt inskrivna med svenskundervisning. Det kan vara ungdomar som gör aktiviteter med något eller några barn. Planer på att ta in någon som kan hjälpa barnen med skolarbetet finns, liksom någon som kan ”fixa” i huset.

Volontärerna kontrolleras som övrig personal och de får genomgå en kurs som omfattar 10 träffar innan de kan börja i verksamheten.

Bedömning:

Ersta Fristad har en personalgrupp som väl motsvarar verksamhetens behov.Handledning och kompetensutvecklingsplaner finns. Rekryteringsrutinerna motsvarar kraven på att säkerställa lämpligheten hos personalen.

Delaktighet

I tillsynen har de inskrivnas delaktighet vid inskrivning, vårdtiden och utskrivning granskats. Delaktighet i beslut som rör den egna behandlingen är viktig.

Delaktighet kan innebära att vara delaktig i beslutsprocesser kring behandlingsinsatser, men också i frågor som rör till exempel val av fritidssysselsättning, inredning av det egna rummet. I tillsynen har en delaktighetsmodell utvecklad av H Shier (2001) använts. Delaktighet kan enligt modellen indelas i fem steg:

- 1. Personal lyssnar på de inskrivna*
- 2. De inskrivna får stöd i att uttrycka sina åsikter*
- 3. Hänsyn tas till de inskrivnas åsikter (utifrån individuella förutsättningar)*
- 4. De inskrivna är inblandade i beslutsprocesser*
- 5. De inskrivna delar makt och ansvar när beslut ska fattas*

De boende är helt delaktiga i allt som rör dem. Inom 24 timmar ska alla inskrivna ha ett samtal och för barnen går man då igenom var de är och varför, och vad som kommer att hända under vistelsen. Kvinnorna får två kontaktpersoner, men vet att hon kan vända sig till vem som helst i personalgruppen.

Den femåriga pojke som intervjuades vid tillsynsbesöket visste varför han och hans mamma och yngre bror var där och vad det var för slags boende de var på. Han visste till vilka han kunde gå om han ville prata. Kvinnan som intervjuades visste att hon fick läsa sina journalanteckningar.

Bedömning:

Ersta Fristad uppfyller de krav på delaktighet som ställs på denna typ av boende.

Kvalitetsarbete

I denna del har verksamhetens kvalitetsarbete efterfrågats. Såväl föreståndare som intervjuad personal har fått redogöra för verksamhetens mål, mätmetoder för måluppfyllelse och dokumentation kring detta. Vidare har verksamhetens klagomålshantering granskats.

Målet och syftet med vistelsen för kvinnor och barn är att stödja dem i den process de påbörjat genom att lämna en våldsutsatt situation i hemmet. Vid utflytt antecknas vart kvinnan flyttar och hon får svara på en enkät om hur hon upplevt vistelsen på Ersta Fristad. Denna enkät är under omarbetning för att få mer nyanserade svar. Av svaren kan utläsas att kvinnorna är övervägande mycket positiva till den hjälp och det stöd de fått under vistelsen. Av de 30 kvinnor som varit inskrivna under året har 6 flyttat hem igen, medan resten flyttat till egna boenden, till väninnor eller till jourlägenheter.

Bedömning:

Ersta Fristad har en uppföljning på en generell nivå som visar att verksamheten har goda resultat. En omarbetad enkät kommer att ge en mer nyanserad bild av hur kvinnor och barn upplevt vistelsen och vilken hjälp de fått.

Skola och sysselsättning

Kunskap och goda skolresultat är viktiga friskfaktorer för barn och ungdomar. Tillsynen har granskat hur skolundervisningen för de inskrivna är organiserad, hur den följs upp och hur omfattande undervisning varje elev får. Inskrivna har intervjuats om skolundervisningen. Fritidssysselsättningar ska upplevas som meningsfulla av de inskrivna och ska så långt det är möjligt utgå från den inskrivnes egna önskemål och behov.

De inskrivna barnen går av säkerhetsskäl sällan i sin skola eller förskola under den tid de bor på Ersta Fristad. Länsstyrelsen har i tidigare tillsyn påpekat att de skolpliktiga barnen inte får möjlighet att fullgöra sin skolplikt och att Ersta Fristad behöver påpeka detta vid inskrivning för att förtydliga skolans och socialtjänstens ansvar för detta. De skolpliktiga barnens lärare uppmanas att besöka barnen och/eller lämna arbetsuppgifter till barnen och personalen stöttar mammorna att läsa läxor och göra skolarbete med barnen. Ersta Fristad har också planer på att ta in en volontär som kan hjälpa barnen med skolarbetet.

Bedömning: Ersta Fristad gör vad de kan för att i den situation barnen befinner sig tillgodo se de skolpliktiga barnens behov av undervisning. Med en volontär som hjälp i läxläsningen kommer skolarbetet bli ännu bättre.

Dokumentation

Tillsynen har granskat hur uppgifter om den inskrivne dokumenteras och förvaras. Har verksamheten genomförandeplan, förs journaler enligt gällande regler och hur informeras den inskrivne om vad som dokumenteras om honom/henne

Journalanteckningar förs på de inskrivna i ett journalföringsprogram. Det framgår vem som skrivit anteckningen och när. Varje kvinna har en mapp med övrig dokumentation. Separata journalblad finns för barnen, men barnets och kvinnans journal förvaras i samma mapp. Ansvarig socialnämnds beslut om placering och genomförandeplaner saknas i de flesta journaler. Journalerna förvaras i låst hurts som inte är brandskyddad. Föreståndaren var osäker på vad som gällde kring dokumentationen efter avslutad inskrivning. Idag skickar de journaler till de socialnämnder som vill ta emot dem, annars gallras de efter fem år. Föreståndaren har fått lagtexten, ny från och med 2010-01-01 vad som gäller gallring och överlämnande till ansvarig socialnämnd.

Bedömning:

Det finns brister i dokumentationen som bör rättas till.

Säkerhet

Denna del av tillsynen omfattar hur verksamheten arbetar med och upprättar rutiner för att förhindra hot- och våldssituationer, sexuella övergrepp, psykisk misshandel och kränkningar mellan inskrivna eller mellan personal och inskrivna och hur verksamheten hanterar sådana situationer eller andra krissituationer om de uppstår. Rutiner för att förhindra att den inskrivna skadar sig själv har efterfrågats. Vidare har rutiner vid avvikelse och uteblivande från verksamheten hanteras. Verksamhetens ordningsregler har granskats liksom rutiner för att säkerställa nyrekryterad personals lämplighet.

Ersta Fristad har ett högt säkerhetstänkande utifrån den målgrupp man tar emot. Verksamheten har skyddad adress. För varje kvinna görs en riskbedömning. För att förhindra hot- och våldssituationer inom verksamheten har man vid intagningssamtalet en genomgång vad som gäller och personalen är observanta på att mobbning, hot- och våld inte förekommer och går in och bryter om de märker tendenser. Det finns skriftliga rutiner för att förebygga och hantera uppkomna situationer. Om en mamma uppvisar stora brister i sin omsorgsförmåga anmäls detta till ansvarig socialnämnd. Kvinnorna är där på frivillig grund och kan lämna verksamheten när de vill. När en kvinna oplanerat flyttar ut rapporteras det till ansvarig socialnämnd.

Vid inskrivning görs också en riskbedömning kring kvinnans självmondsbenägenhet. Ett upparbetat samarbete med psykiatrins mobila team finns.

Rutiner finns i en metodbok som revideras varje år och som all personal ska hålla sig uppdaterad i.

Bedömning:

Ersta Fristad har ett högt säkerhetstänkande och skriftliga rutiner för handlingsplaner då situationer uppstår.

Hälsa

I detta delområde av tillsynen har granskats hur de inskrivnas behov av hälso- och tandvård tillgodoses, samt hur verksamhetens rutiner för kost, sömn och motion ser ut. Vidare har granskningen omfattat verksamhetens arbete kring droger och sexualitet.

Barnen bor tillsammans med sina mödrar, som har det fulla ansvaret för sina barn. Vid inskrivningen tas uppgifter om barnens hälsotillstånd och vid behov kan mammorna få hjälp att kontakta läkare. Personalen är dock mycket observanta, eftersom en del mammor brister i sin föräldraomsorg på grund av den situation de befinner sig i och ofta har befunnit sig länge i. Om personalen märker att mamman brister går de i första hand in och stöttar henne i föräldraskapet, men kan också ta över en del funktioner och alltid om det handlar om barnets säkerhet och hälsa. Familjerna äter tillsammans och personalen ansvarar för att kosten är varierad och hälsosam.

Bedömning:

De inskrivnas fysiska och psykiska hälsa uppmärksammas och främst utifrån den situation de befinner sig i.

De inskrivnas känslomässiga och sociala behov

Tillsynen har omfattat hur de inskrivnas känslomässiga och sociala behov tillgodoses och hur vård och behandling utformas med hänsyn till den personliga integriteten. Till exempel hur möjligheten till enskildhet och privat sfär ser ut, om de inskrivna har en kontaktperson de kan vända sig till och som de litar på.

Personalen har stor lyhördhet för de inskrivna kvinnorna och barnen. Möjlighet till samtal finns. Familjerna har egna rum och såväl kvinnor som barn har utsedda kontaktpersoner. I huset finns möjlighet att dra sig undan.

Säkerhetsbehovet för de inskrivna gör att deras frihet är beskuren, barnen kan oftast inte gå kvar i sina skolor och förskolor under tiden de är inskrivna och är i övrigt i huvudsak hänvisade till boendets lokaler och trädgård.

Bedömning:

Kvinnor och barn erbjuds en trygg och ombonad tillvaro där deras känslomässiga behov tillgodoses.



Sammanfattande bedömning

Ersta Fristad erbjuder stödboende för kvinnor som utsatts för hot och våld i sitt hem. De flesta kvinnor kommer dit tillsammans med sina barn. Kvinnorna bor i genomsnitt tre veckor och max tre månader. Under denna tid erbjuds de ett tryggt och ombonat boende med väl utbildad personal som ger barnen och kvinnorna möjlighet att bearbeta vad de varit med om och att få stöd i den process som de inlett genom att lämna hemmet. Verksamheten har fullgoda rutiner för säkerhet. Personalen har relevant utbildning och vidareutbildning. De boendes delaktighet är hög. De inskrivna skolpliktiga barnens skolsituation är inte helt tillfredsställande. Utifrån den situation barnen befinner sig i och den relativt korta tid de bor i verksamheten gör personalen vad den kan för att barnens behov av undervisning och skolarbete ska tillgodoses, men barnen kan av säkerhetsskäl ofta inte fullgöra sin skolplikt. Dokumentationen uppvisar fortfarande vissa brister.

Stockholm den 4 januari 2010

Linda Kilter
Enhetschef

Eva Lindström
konsulent